

Lélekemelő

pszichiáterek egymás között

képek
hangulatok
könyvek

Híd múlt, jelen és
jövő között

„Rendet nem rakni
kell, hanem tartani”

Csoda Kispesten!

A lámpabúra
és a taxis

Pszichiátriai Magazin

2013. március V. évfolyam 1. szám

LÉLEKNEVELÉS
ALAPITVÁNY

Egészség. Élet. Minőség.

16

4

Tartalom

CENTENÁRIUM

Híd múlt, jelen és jövő között **04**

VÁNDORGYŰLÉS

Rendet nem rakni kell, hanem tartani... **06**

A győri pszichiátria 85 éve **09**

SZÜLETÉSNAP

„Sugall, szervez, csak a jó izgatja” **10**

HATÁRON TÚL

Mit szégyellhet Európa? **12**

CSOPORTTERÁPIA

Mire jó a nagycsoport? **14**

FORRÁSHÁZ

Csoda Kispesten! **16**

ŐSZI PSZICHIÁTRIAI NAPOK

A megállított pillanat... **19**

A lámpabúra és a taxis **22**

Németh, Illyés, Jung és a whisky... **23**

AZ ÚT ELEJÉN

A sárga kerítés... **25**

EGIS SZIMPÓZIUM

„S a jövő idő, ott a múlt időben” **27**

GYÓGYÍTÓ SZENTEK – JELES NAPOK

Szent Bálint **30**

19

30

Kedves Olvasó!

Az idei esztendő első számában izgalmas rendezvényekről érdekes írások csokrárt nyújtjuk át önnek. Például arról, hogy XVIII. alkalom, harmadszor Győr, 4 nap, több mint 200 előadás és szimpózium. Ez lenne a januári vándorgyűlés mérlege számokban. És el ne felejtsem a VI. Nemzetközi Magyar-Román Pszichiátriai Konferenciát, amit eleddig minden alkalommal Csíkszeredán szerveztek.

A „Határtalan elme korlátai” mottóval megrendezett remek seregszemle ismét kivívta magyar pszichiátriai szakma érdeklődését. A kiváló külföldi előadók, a tihanyi perjel gondolatébresztő megnyitója, a házigazdák bemutatkozása, lapunk motorjának születésnap ünnepsége, a vándorgyűlésen háromszor is megszervezett ismeretlen ismerős a nagycsoport, mind-mind tollhegyre kívánczolt, nem beszélve a most kimaradó olyan témákról, mint például egy pszichoterápiás szappanopera magyar szemmel. Ez a workshop egyébként annyi érdeklődőt vonzott, hogy nemhogy ülőhely, de állóhely sem volt elegendő. Érdekes, hogy a vártnál kevesebben vettek részt a nagycsoport munkájában, talán mert féltek attól, hogy itt is megjelennek a politikai és az egzisztenciális feszültségek. Hogy mennyire lehetett különleges élmény, azt nemsokára olvashatják is.

Köztudott, hogy a Lelki Egészség Operatív Programja (LEGOP) a szakma által már elkészített program kormányzati, hivatalos elfogadása régóta várat magára. Hogy mennyire nincs már idő, hogy mennyire a huszonegyedik órában tartunk, azt a holland Matt Muijen, a WHO Európai Hivatalának mentális egészségért felelős tanácsadója is megerősítette a vándorgyűlésen, és ezt teszi lapunkban is, hiszen riasztó képet fest Európa mentális állapotáról, a Magyarországról különösen. Bár a legtöbb haláleset okozói Európában a kardiovaszkuláris betegségek a neuropszichiátriai betegségek már az előkelő második helyet foglalják el! Miközben „az Eurostat adatai szerint a 10 ezer főre jutó pszichiátriai ágyak száma Magyarországon nem éri el a nyolcat, míg az éllovas Monacóban ez a szám 17. Önkönnél 100 ezer főre 6 pszichiáter jut, mint Bulgáriában, Romániában és Kazahsztánban. A listát vezető Svájcban ez a szám 41, Ausztriában csaknem 20, Németországban 15”.

Matt egyébként optimista, bízik benne, hogy az európai akcióterv előbb-utóbb nálunk is éreztetni fogja a hatását. Jiri Raboch Prágából – ő a következő számban szerepel majd – egy amerikai diákokon végzett kutatásra hivatkozva megerősítette Matt megállapítását, miszerint az emberiség egyre pszichopatább. Az MMPI skálán egyre emelkednek a pszichopata vonások, és a válság csak felgyorsította a folyamatot. Több kormány azzal akar spórolni, hogy csökkenti a pszichiátriai ellátásra fordított pénzt, de a forráskivonás eredményeit tekintve ez a drágább megoldás.

„Minden egész eltörött”. Ezzel az Ady idézettel jellemezte szétesőben lévő világunkat Korzenszky Richárd perjel, aki a megoldást is felvillantotta. „A feladat egészen világos, rendben kell tartani saját magunkat. Rendben kell tartani a kapcsolatainkat a barátainkkal, a munkatársainkkal, a kis és a nagyközösség tagjaival, és rendben kell legyünk az egész világgal. Meg kell változtatni a szemléletünket. Nem a minden áron való technikai fejlődés az ember célja, hanem az életminőség. Az életminőséghez pedig hozzátartoznak az emberi kapcsolatok. Sokszor szembe kell ütni az árral, vállalva azt, hogy másként vagyok jelen a társadalomban, mint ahogyan azt a divat elvárná tőlem. Meg kell őrizni az egyéniséget, a kapcsolatrendszeremet.”

Persze vidámabb és örömtelibb témákat is ajánlunk, mint például az EGIS centenáriumi ünnepsége, az Őszi Pszichiátriai Napok fotóművészeti kalandozásai, Túry Ferenc humoros szösszenetei, vagy éppen a Kíséti csoda, a Forrásház avatása.

Jó szórakozást!

B. Király Györgyi

Lélekemelő

A Psychoeducatio-
Léleknevelés Alapítvány
és az EGIS szakmai-
kulturális magazinja a
Magyar Pszichiátriai
Társaság támogatásával.

ISSN 2061-4187

Felelős szerkesztő:

B. Király Györgyi

Szaktanácsadó:

Füredi János
Harmatta János
Kurimay Tamás
Lehóczky Pál

Koordinátor:

Turjányi Katalin

Munkatársak:

Bozsán Eta,
Bulla Bianka,
Csák Elemér és
Vámos Éva

Tördelőszerkesztő:

Tusor Ildikó

A lap orvosok és egészség- ügyi szakdolgozók számára készül, terjesztik:

az EGIS orvoslátogatói,
beszerezhető a Léleknevelés
Alapítvány – XII. ker. Szilágyi
Erzsébet fasor 22.

Tel.: 275-2452 –, illetve a
Magyar Pszichiátriai Társaság
– II. ker. Hűvösvölgyi út 75/a.
Tel.: 275-0000 – titkárságán.

Híd múlt, jelen és jövő között

Ünnepnap volt az Egis Gyógyszergyár Nyrt. életében február 19. Száz évvel ezelőtt ezen a napon jegyezték be Budapesten a cégjegyzékbe a vállalat jogelődjét. 2013-ban pedig ezen a napon adták át a Magyarországon egyedülálló Egis Tudományos és Technológiai Központot.

Az Egis Tudományos és Technológiai Központot (ETTK) az Egis azzal a céllal hozta létre, hogy 21. századi környezetben, világ-színvonalú interaktív eszközök segítségével – nagyméretű érintőképernyőkön, 3D-s vetítőteremben, valamint életnagyságú gyártóberendezéseken – mutassa be orvosok és gyógyszerészek számára a gyógyszeripari kutatás-fejlesztés, valamint a hatóanyag- és késztermékgyártás gyakorlatát, bővítve mindezekről szerzett eddigi ismereteiket.

Az Egis Tudományos és Technológiai Központ földszintjén az Egis történetével, kiterjedt világpiaci jelenlétével ismerkedhetnek meg a látogatók. A földszinti 3D-s vetítőteremben a gyógyszer útja tekinthető meg a kutatás-fejlesztéstől a gyártáson át az expedálásig. Az épület mindhárom szintjét átfogja a hatóanyaggyártás folyamatát bemutató életnagyságú gépsor. Az első emeleten a késztermékgyártás és a csomagolás körülményeibe nyerhetnek bepillantást a látogatók az épületben kiállított

valódi, az Egisben egykor, illetve ma is használt berendezések révén, míg az érintőképernyőkön virtuális gyárlátogatást tehetnek az Egis budapesti és körmendi késztermékgyártó üremeiben. A második emelet középpontjában a kutatás és a fejlesztés áll; interaktív alkalmazások szemléltetik a gyógyszerkutatás és a biotechnológia történetét, mutatják be az Egis gyógyszerfejlesztői tevékenységének sokoldalúságát, összetettségét. Az Egis Tudományos és Technológiai Központ híd a múlt, jelen és jövő között.

Magyarország egyik legnagyobb múltú gyógyszergyárának történetét három nagy korszak határozta meg: a Dr. Wander, az Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyár (EGYT) és az Egis idősza. A Dr. Wander Gyógyszer- és Tápszergyár Rt. megalapítása egy magyar gyógyszerész, Balla Sándor nevéhez fűződik, aki 1913-

ban a svájci Dr. Albert Wanderrel közösen hozta létre a vegyes tulajdonú részvénytársaságot, hogy megvalósítsa nagy álmát: a gyógyszergyártást Magyarországon. 1932-ben létrehozták a vállalat saját gyógyszerkutató laboratóriumát is. A korszakban kifejlesztett számos gyógyszer közül a legsikeresebb az 1937-ben forgalomba hozott, fertőzőes megbetegedések, többek között a tüdőgyulladás kezelésére szolgáló Ronin volt.

Az 1950-es államosítás során öt kisebb magyar céget csatoltak a vállalathoz és Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyár Nemzeti Vállalat néven működött tovább. Az EGYT-ben folyó kutatás érdeme több eredeti készítmény kifejlesztése is. Közülük az egyik legjelentősebb az értágító, simaizom görcsoldó benciklán hatóanyagú gyógyszer, amelyet 1966-ban hoztak forgalomba a magyar piacon, majd a világ számos országában. Az originális termék feltalálóját 1985-ben Állami Díjjal jutalmazták. További sikeres originális EGYT-készítmény

a központi idegrendszerre ható tofizopam, amely 1974-ben került a magyar piacra és hamarosan exportja is megkezdődött. A két készítmény összesített forgalma ma is meghaladja az 5 milliárd forintot.

Az exportpiaci nyitás indokolta a vállalat nevének megváltoztatását is EGYT-ről Egisre 1985-ben, ugyanis az EGYT név láttán a külföldi partnerek gyakran egyiptomi cégre asszociáltak. A könnyen kimondható, megjegyezhető név utalás Pallasz Athéné pajzsára, a védelmet jelképezi és az elmúlt közel három évtizedben a kiváló minőségű gyógyszerek szinonimájává vált.

1995-ben vált az Egis többségi tulajdonosává és stratégiai partnerévé Franciaország legnagyobb független gyógyszergyára, a Servier. Az alapítás óta ugyanazon a helyen álló kőbányai székhely mellett az évtizedek során további gyáregységekkel bővült a vállalat Budapesten és Körmenben. Az új évezredet nagyszabású megújulással köszöntötte

az Egis, korszerűsödtek a hatóanyag- és a késztermékgyártó üzemek, a vállalat új piacok és hatástani területek felé nyitott, évről évre új termékekkel bővítette kínálatát, valamint növelte innovációs ráfordításait. A vállalatnak jelenleg három kutatás-fejlesztési központja működik három magyarországi telephelyén.

A vállalat második évszázadának kezdetén új fejezet nyílik az Egis történetében, belép az orvostudomány egyik legmodernebb területének számító biotechnológiai gyógyszerek piacára. Európa első biohasonló monoklonális antitest gyógyszerét az Egis vezeti be a világ egyik vezető biotechnológiai cégével, a dél-koreai Celltrionnal kötött nyolc termékre és 17 országra vonatkozó együttműködési megállapodása révén, tervei szerint 2013-ban.

A centenáriumát ünneplő gyógyszergyár szlogenje is a vállalat évszázados hitvallását hangsúlyozza: az Egis az egészség, az élet és a minőség védelmét szolgálja.

Rendet nem rakni kell, hanem tartani...

*„Emlékeim szétesnek, mint a régi szövetek,
össze tudod még rakni a Margit szigetet?
,Már minden csak dirib-darab szilánk,
avitt kacat”*

(Márai Sándor: Halotti beszéd)

A lelki egész(ség)ről szólt a Magyar Pszichiátriai Társaság XVIII. Vándorgyűlésének rendhagyó megnyitó előadása. Rendhagyó volt az előadó személye – a tihanyi bencés perjel – meg a téma sajátos és szomorúan igaz megközelítése miatt is. Az előadó az 1964-ben bencés pappá szentelt Korzenszky Richárd tanított Győrben, a Bencés Gimnáziumban, majd Pannonhalmán. Tíz évig igazgatta a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumot, perjele volt a Pannonhalmi Főapátságnak. Miniszteri biztostként és a Magyar Katolikus Püspöki Kar iskolai bizottságának elnökhelyetteseként szerepet vállalt az oktatás szervezésében is. 1994 óta a Tihanyi Bencés Apátság házfőnöke, perjele. Könyvein kívül előadásaival, beszédeivel is hangsúlyos szerepet vállalt a közéletben.

Mások filozófusoktól idéznek mélyenszántó gondolatokat, ő egy gyerektől.

„Győrben szombatonként volt szekrényvizit a diákokthonban. Az egyik gyereknek az osztályomból sokkal nagyobb rendet találtam a szekrényében, mint amire számítottam. S fölvettem a kérdést: kölyök, mikor raktál itt ekkora rendet? A válasz a következő volt: „Atya, rendet nem rakni kell, hanem tartani.”

Azóta nagyon sokszor idézem őt, hiszen egy szétesőben lévő világban állandóan szükség lenne energiára, hogy az ember egybe gyűjtsön, egybe tartson családot, osztályt, közösséget, saját magát, az egész életet. Mert a béke, a harmónia, a nyugalom a rendezettségéből származik.

Egy nagyon pesszimista, de sajnos igaz Ady idézettel jellemezte mai világunkat: „Minden egész eltörött” Mit tehetünk azért, hogy a sok-sok törött cserép egyszer majd megint egy egészet alkosszon?

– A feladat egészen világos, rendben kell tartani saját magunkat. Rendben kell tartani a kapcsolatainkat a barátainkkal, a munkatársainkkal, a kis és a nagyközösség tagjaival, és rendben kell legyünk az egész világgal. Meg kell változtatni a szemléletünket. Nem a minden áron való technikai fejlődés az ember célja, hanem az életminőség. Az

életminőséghez pedig hozzátartoznak az emberi kapcsolatok. Sokszor szembe kell ütni az árral, vállalva azt, hogy másként vagyok jelen a társadalomban, mint ahogyan azt a divat elvárná tőlem. Meg kell őrizni az egyéniséget, a kapcsolatrendszeremet. És olyan egyszerű tények, mint például a hűség, jelen kell, hogy legyenek az életemben. Hűség a társamhoz, hűség a hivatásomhoz, a szülőföldemhez, az anyanyelvemhez. Az ember nem élhet gyökértelenül, a gyökereket pedig ápolnunk kell.

Ahogyan mondta, Szent Benedek rendjéhez tartozó bencés szerzetes. Mi a legfontosabb szabály az önök rendjében, mit ír elő a Regula?

– Szent Benedek egy szerzetes közösség számára alkotta meg szabálykönyvét. Nagyon fontos, hogy különböző emberek élnek együtt, és a különbözőségekből kell integrálni közösséget, egységet. Lényeges gondolat, hogy nem vagyunk mindannyian mindenre alkalmasak, ugyanakkor mindenki valamire alkalmas. A közösségek vezetőinek oda kellene figyelni, hogy ki mire való, és az elvárásokat úgy kellene megfogalmazniuk, hogy azok teljesíthetők legyenek. Mindenki képes valamit megtenni, és ha megteszi azt, amire ő képes, akkor azt értékelni kell. Nagyon fontos, hogy józan önértékelése legyen az embernek, és nagyon fontos nekem magamnak is, hogy a másik embert is értékelni tudjam. Hogy képes legyek rádöbbenni arra, hogy az élet valójában személyek közötti kapcsolatból áll. Szent Benedek Regulájában nagyon sok szó esik a munkáról, a közösség munkájáról, arról, hogy mit jelent közösségben élni. Nem önmagamban élek, hanem a másik emberrel együtt, közösségben, közösségalkotó vagyok. Az egész/ség és a közösség nagyon szorosan összefügg. És nem lehet az embert szétbontani testre-lélekre, az ember egység, pszichoszomatikus egység. Mondják a szakemberek, és így is

van. Az ember bonyolult, ugyanakkor egyszeri és megismételhetetlen, és ezt az egyszeri és megismételhetetlen életet kell leélni lehetőleg úgy, hogy ne csak törekedjem a boldogságra, hanem boldog is legyek.

Szellemes volt a megfogalmazása, hogy az ember nemcsak a test és a lélek, hanem a test, a lélek és a faxni egysége.

– Ezt egy öreg rendtársamtól hallottam. Minden emberben van valami különlegesség. Minden embernek megvannak az olyan sajátosságai, amit másban nem lehet megtalálni. A rá jellemző szokásaival, a furcsaságaival együtt értékes az ember. –

Apró emberi történetek, mozaikok, puzzle kockák épültek egy-

másra előadásában. Háziszolgák, postások, felöltőcserék, öltözködési szokások. „Babati Jóska felvette a doktor Kovács Pista bácsi öltönyét, és ugyanolyan csapottan tartotta a vállát, mint ahogy az orvos szokta. Ahogy sétált a falu főutcáján innen is onnan is ráköszöntek: Jó estét főorvos úr!”

– Ennek a történetnek a lényege az volt, hogy mindenki vonatkozási személyiség. Meghatározó, hogy aki fontos az én számomra, annak a viselkedésmódja belém ivódik. Átvesszem az ő gesztusait, mert a hatása alá kerülök. –

Hallhattunk a jó és a rossz, és persze a bűn fogalmáról is. Mi a bűn? Ha az ember kiszakítja magát az Isten által teremtett világ

rendjéből. Aztán Jézus alakjára, pontosabban a gyógyító Jézusra hivatkozott.

– A keresztény ember számára nagyon sokat mondó Jézus alakja a Szentírásból. A gyógyító, a segítő Jézusé. Amikor Jézus betegeket gyógyít, akkor nem tesz mást, mint a társadalom peremére szorult embert visszatagolja a közösségbe. Vagy az út szélén magára maradt vakot látóvá teszi, és nem hagyja, hogy elmenjen mellette a tömeg. A bénát is meggyógyítja, hogy menni tudjon a többi ember közé. Jézus egész lénye arról beszél, hogy az ember egy közösség része, egy nagy egésznek a része. Amikor gyógyít, az isten által teremtet világ egészébe tagolja vissza az embert.

Eszemben sincs Jézushoz hasonlítani őket, de a gyógyító feladat azonos: a betegeket a pszichiáter is visszaintegrálja az egészségesek közé.

– Minden, emberrel foglalkozó hivatásnak valójában ez a feladata, a pszichiáterének különösen. Odafigyelni arra, hogy mi az, ami ebből az emberből hiányzik. Ők talán jobban találkoznak az

ember hiány-lény voltával, mint mások. Odafigyelni rá, és segíteni újra, hogy átvitt értelemben látni tudjon, járni tudjon, ne maradjon egyedül, hogy értelmesnek találja az életét.

Rengeteg diákot, felnőttet tanított már életében. Mi az, amire a legbüszkébb?

– Nem büszkeségről beszélnék, inkább háláról. Hogy olyan családban nőhettem föl, ahol békességet, harmóniát, rendezett körülményeket találtam. Ahol nem kellett a mai széteső

családdal szembesülnöm. Ahol nem gyökereztek olyan válságok, mint Pannonhalmán, amikor a karácsonyról érdeklődtem. „Együtt vacsoráztam az apám feleségével, aki nem az anyám” – válaszolta a tanítványom. Az én apám, anyám szerették egymást, és pontosan tudom, hogy ez a legnagyobb kincs a gyerekek számára. Hogy a testvéreimmel együtt egy szerető családban egymásra utaltan valódi felnőtté válhattunk.

B. Király Györgyi

A győri pszichiátria

Nem véletlenül választotta idei vándorgyűlése helyszínéül a Magyar Pszichiátriai Társaság ismét Győrt, hiszen a város pszichiátriája 85 esztendő. Így aztán a vándorgyűlésen külön ülésen mutatkozott be a „találkozások városa” kórházának pszichiátriai osztálya, a múlt és a jelen tükrében.

85 éve

Feller Gábor osztályvezető főorvos a legújabb eseményekről szólva elmondta: két évvel ezelőtt összevontak három osztályt, így most 190 ágyon gyógyulnak a betegek. Tényleg pedig működik egy 110 ágyas rehabilitációs részlegük is. A pácienseket összesen 19 orvos és 165 ápoló látja el. Kialakítottak akut, krónikus és rehabilitációs részlegeket is. A betegek 60 százaléka akut ellátást igényel, 30 százalékuk addiktológiai eset – ide tartoznak az alkoholisták, drogosok, egyéb függőségben szenvedők –, 20 százalékuk pedig az időskori pszichiátriai bajokkal küszködik.

Ostorharics-Horváth György előadásában felvillant egy darabka orvos-történelem. A győri Szentháromság Közkórházban a XX. század elejéig egy elme-pavilonban őrizték és kezelték a pszichiátriai betegeket. Aztán az állami elmeegógyintézetek túlszűfoltóságára való tekintettel új ideg-elmeosztályt építést határoztak el. A pavilon építőmesterei: Hlatky-Schlichter Lajos és fia, a dátum: 1927. április 26-tól 1928. január 17-ig. Az akkori nevén ideg-kedély-elmeosztály első főorvosa Ráth A. Zoltán volt. Az elmúlt 85 év során nagyhírű kliniku-

sok töltötték be az osztályvezető főorvosi pozíciókat: Haitsch Emil, Piróth Endre, Szász János, Fekete Tamás, Ostorharics-Horváth György, Varga Gábor, Feller Gábor, Mód László.

1928-tól 1971-ig ideg-elmeosztályként látták el a megye neurológiai és pszichiátriai betegeit, 1971-től 1992-ig az építészeti adottságok révén csak külön női és férfi pszichiátriai osztályok működtek. Majd jött a nagyszabású építészeti rekonstrukció – 1987–1992 – ami már lehetővé tette a koedukált osztályok munkáját is.

Mivel az elmúlt 85 esztendőben, a Nyugat-magyarországi régióban egyetlen orvos egyetem

sem működött – így van ez a mai napig – az osztály munkatársai az osztályvezető főorvosok irányításával folyamatos posztgraduális képzésben vettek részt, közel két évtizede a diplomás ápolóképzés is akkreditált.

A komplex fekvő- és járóbeteg ellátáshoz 1971-től pszichiátriai gondozó, majd 1992-től addiktológiai gondozó és telefonos lelkisegély szolgálat is tartozik. Az elmúlt 85 év során az ideg-elmeosztály, majd pszichiátriai osztály orvosainak tollából 301 publikáció, 48 könyvfejezet jelent meg. Az akadémiai pályázatok száma 3, Ph.D. fokozatot 2 fő védett meg. Emellett aktív tudományos centrumként klinikai vizsgálatokban is részt vesznek a győri pszichiáterek.

Országos elismerést jelent, hogy 1995-ben, 2000-ben és 2013-ban is Győr volt a Magyar Pszichiátriai Társaság Vándorgyűlésének helyszíne, ahol 9 helyi előadó mutatta be többek között módszereiket, a klinikai vizsgálatok szerepét, az addiktológiai szakellátást, az inszomnia szakrendelést. Tamás László, a győri Petz Aladár Megyei Oktató Kórház főigazgató főorvosa – aki szerint az intézmény büszke saját pszichiátriai osztályára, s a kórház minden ötödik ágyán pszichiátriai beteget kezelnek – a pszichiáter szakma seregszemléjén arra hívta fel a figyelmet, hogy nemcsak az egészséges, de a beteg elme is határtalan. „A jövő záloga, ha jó irányba tudjuk fordítani a határtalan elmét” – fogalmazott a főigazgató.

Ostorharics-Horváth György

„Sugall, szervez, csak a jó izgatja”

A Magyar Pszichiátriai Társaság XVIII. Vándorgyűlésének üde színfoltja volt egy születésnap ülés, egészen pontosan 75. születésnap ünnepség, vagyis tisztelgés Füredi János munkássága előtt. A Németh Attila szervezte és vezette ülésen az előadók szeretettel, tisztelettel, ámde minden hamis pátosz nélkül idézték fel a régi időket, s méltatták egy olyan példakép életútját, akinek nyitottsága, fogékonysága az új iránt, és persze rendkívüli szervezőképessége egyenesen legendás.

„A hozzátartozó mindig kint ül...”

Először a családpszichoterápia jövőjének néhány dilemmáját osztotta meg a Füredi Jánost ünneplő hallgatókkal **Kurimay Tamás** a Pszichiátriai Világszövetség Családkutatás és Intervenciós szekciójának elnöke. Beszélt a családdal történő kommunikáció jelentőségéről a krónikus állapotok kezelésében, illetve a jövő kutatási területeként az ember és az állatok közötti terápiás kapcsolatáról.

Egy szép, nyugalmat, az istenek békéjét árasztó képpel idézte fel a családterápiás gondolkodás nagyasszonyát, a néhány éve eltávozott görög Vasso Vassiliout. A családterápia történeti előzményeiről szólva a hazai úttörők közül Füredit, Kun Miklóst és a társszerzők közül Révész és Füzéki Bálintot emelte ki. Közép-Kelet Európa családpszichoterápiájának gyökerei, szakma-történeti eseményei, vezető személyiségei között értelem-szerűen helye volt az első prágai híd konferenciának (1987) és a második budapesti híd konferenciának is, amit 1989-ben Füredi János és Buda Béla szervezett. Gergen, a modernizmus „többlétű-én” koncepcióját egy terápiás tánchoz hasonlította. A pár és családi kapcsolatok korszerű interakcionális diagnosztikájának felállításából nem maradhatott ki Bagdy Emőke, a család-hálózat paradigma alkalmazásának néhány újabb példjaként pedig Bishop, MacFairlane és Seikkula sem.

Aztán jöttek a villanások a múltból, a „Béla király úttal kapcsolatban”, „A Kútvolgyi műhely emlékei”

Mesterek és tanítványok, akik megfordultak a Béla király úti családterápiás szentélyben, ahol persze senki nem volt szent. „Megismertük a világot, az életet és a terápiát”.

Felidézte a „Velencei” első, a magyar családterápiát meghatározó összejövetel társszervezőjét Rátay Csabát, az iskolaalapító Böszörményi-Nagy Ivánt, a „Bélán” megforduló kiképzők közül: Hugh Jenkins és Judith Landau alakját, Dionyszos Sakkast és Gábor Keitnert, a legendás Kútvolgyi műhelyt a Kútvolgyi épület hatodik emeletén, aztán jött a kérdés, hogyan figyeljük meg a kapcsolatot a HT és a páciens között? A válasz egyszerű: hívjuk be a hozzátartozót és közösen is történjék interjú.

Zárásképpen Füredi János „A kényszer kapui” című könyvében szereplő Coelho idézet hangzott el: „Társai így beszélnek róla: szerencsés fickó. De ő tudja, hogy a szerencse valójában nem más, mint-hogy az ember körülnéz, hogy meglássa, hol vannak

a barátai, mert az angyalok az ő szavaikon keresztül hallatják a hangjukat."

Paradigmaváltás rendszerváltás után – rezidensképzés a 90-es években, avagy: Vissza a jövőbe?

Purebl György saját rezidensképzését idézte fel. A heti egy teljes nap „elméleti” képzésben való részvételt, a 3 hónap: addiktológia, belgyógyászat, neurológia, gyermekpszichiátria, rehabilitáció, pszichoterápiás osztály, ambulancia keretei közötti oktatást. Jóleső érzéssel emlékezett vissza a híres esetmegbeszélő szemináriumokra, valamint a pszichodramatikus esetmegbeszélő csoportokra. Kiemelte, hogy a korszerű értékek: elitizmus helyett nyitottság, tekintélyelvűség helyett interaktivitás, szemléleti egyoldalúság helyett integrativitás jellemezte a munkát. Örömmel emlékezett arra, hogy az előadók országosan ismertek voltak, jó gyakorlatokat képviseltek, és az önképzőkörü mozzanatokon túl új területeket is megjelentettek.

„A magyar oktatásban idáig ilyen módszerekkel csak egyetlen egy helyen találkoztam korábban, az ELTE pszichológiahallgatók által szervezett alternatív kurzusaiban, külföldön pedig a Limburg egyetemen.” Kiemelte az esetmegbeszélő szemináriumok hasznos voltát, az integratív megközelítést, a klinikai pszichológus és pszichiáter kettős vezetését, valamint a problémaközpontú szemléletű esetbemutatást, ötletbörzét, az összes lehetséges magyarázatot és a stratégia összegyűjtését, a konklúziók levonását. A képzést új paradigmák jellemezték, az országos reprezentációval, és a nyitottsággal egyetemben, amit méltatása végén meg is köszönt a születésnapját ünneplő volt tanszékvezetőnek.

A sokk és az indulat...

A hozzászólók sorát **Farkasvölgyiné, Borika** a Medicina Kiadó igazgatója kezdte. Közben felmutatta, megmutatta a közös munka eredményeként kiadott könyveket, megjegyezte, hogy egyetlen olyan professzorral dolgozott együtt életében, aki, mindig nőgatta, hogy figyeljenek az utánpótlásra, hogy a szerzők közé fiatalokat is hívjanak meg. Ő az ünnepelt. Elárulta, hogy a legsikeresebb munka a Pszichiátria Magyar Kézikönyve eddig 10400 példányban kelt el.

Aztán **Rihmer Zoltán** kedves sztorija következett. „Jánost soha nem láttam indulatosnak, kivéve egyszer. El tudta intézni, hogy a Lipót orvosi szobájában zajló csoportterápiát kivetítsék a 80 méter távolságra lévő előadóterembe is, ahol több száz ember üldögélt és várta az első zártláncú televíziós adást. Tegyük hozzá, hogy az akkori igazgató ellemezte az egészet. Még arra is emlékszem, hogy egy szerdai napon kettőkor kezdődött, mi már egykor összejöttünk az orvosi szobában. Közben a vezetés félkettőkor bevonult az előadóterembe, amiről

mi nem sejtettünk semmit. Beviharzott a szobába valaki: gyerekek néznek titeket! Mire János indulatosan felugrott: mondtam én valami rosszat a vezetésre? Mondott.”

Kovács Miklós azt állította, hogy Füredi János 27 éve annyira sokkolta, hogy azóta sem heverte ki. Még a kezdet kezdetén elment egy felvételi interjúra: másnap a Béla király úton kezdett. „János jelezte, hogy családterápia lesz, én meg, hogy nem értek hozzá. A kertben volt egy faház, az volt berendezve családterápiás helyiségnek. Két szoba leválasztva tükörrel. János bemutatott a családnak, majd se szó, se beszéd: elköszönt és elment. Ezt a traumát azóta sem tudom feldolgozni, a Családterápiás Egyesület elnökeként sem...” – zárta mosolyogva.

Harmatta János szerint a másik János szerepet játszott abban, hogy ő is a Magyar Pszichiátriai Társaság elnöke lehetett, hiszen az ő ösztönzésére indult a megmérettetésen. Közösségteremtő, katalizátor, képes megújítani a szakmát. A pszichiátria számos mai érdekképviselői, szakmai társasága, intézménye nem jött volna létre az ő személyes kezdeményezőkézsége és kitartása nélkül. Szemlélete, gondolkodásmódja alapján egyértelműen tanítványai, és munkatársai példaképe. És ő a nagy újrakezdő. Amikor bezárták az OPNI-t, elvették a tanszékét, elvették a nyéki úti rendelőt, fel tudott állni, újra tudta kezdeni.

Janka Zoltán egyik álmát osztotta meg a hallgatósággal. Liemrickben járt – egy Írországi pubban –, ahol a nagy zajban egy versikét mondigáltak a cimborák, ő meg lejegyezte, jó krónikásként. Két verziót is hallott, a harmadikat meg angolul.

Szakmánk egyik alapító Atyja,
Közösséget teremt akartja.
Füredi prof 75,
Így érhetni tetten őt:
Sugall, szervez, csak a jó izgatja.

A szakma modern Alapító Atyja
Hetvenöt lett; csak a naptár mutatja.
Tudás, szigor, kellem,
Kisugárzó szellem;
Most is a fejlődés útját kutatja.

Prof Füredi is a Founding Father,
Shaping, forming, like a caring mother.
He turned seventy-five,
Active like a bee-hive;
Let's greet, but more, celebrate him rather!

Az ünnepelt röviden és velősen köszönte meg a méltatást. Meglepő fordulattal tolvajnak minősítette magát, mondván: mindenhol elvette, amit tudott. „Módszereket, ötleteket, mindent, amit csak lehetett: Ausztráliából, Amerikából, mindenhol ahol csak jártam, ahol olvastam valamit. Ne gondolkodjatok rajta, csináljátok Ti is!”

B.K.Gy.

Mit szégyellhet Európa?

Nagyon erősen fogalmazott előadásában. Azt mondta, hogy Európa mentális állapota szégyen. Jól értettem? Egész Európa bajban van? Mi szeretjük azt gondolni, hogy Nyugat-Európában jobb a helyzet, mint nálunk.

– Bizonyos szempontból tényleg jobb a helyzet, de lényegében nem. A legtöbb haláleset okozói Európában a kardiovaszkuláris betegségek – 22,9 százalék – és már most a neuropszichiátriai betegségek állnak – 19,5 százalék – a második helyen, sőt utóbbiak aránya az előrejelzések szerint Nyugat-Európában 2020-ra 26 százalék lesz! Riasztóak azok az adatok is, amelyek szerint a betegséggel élős éveinek hosszát tekintve az első helyen – 13,7 százalék – az unipoláris depresszió áll. Számomra az is megdöbbentő, hogy Nyugat-Európában a depressziósok fele nem kap megfelelő kezelést.

Magyarország milyen helyzetben van az uniós felmérések szerint?

– Nem fogok újdonságot mondani – nem túl vidám a kép. Az

A vándorgyűlés második napjának nyitóelőadását Matt Muijen, a WHO Európai Hivatalának mentális egészségért felelős tanácsadója tartotta, aki riasztó képet festett Európa mentális állapotáról. Felvázolta a tavaly szeptemberben elfogadott akcióterv néhány pontját is, ami előbb-utóbb remélhetőleg Magyarországon is éreztetni fogja a hatását.

Eurostat adatai szerint a 10 ezer főre jutó pszichiátriai ágyak száma Magyarországon nem éri el a nyolcat, míg az éllovas Monaco-ban ez a szám 17. Önöknél 100 ezer főre 6 pszichiáter jut, mint Bulgáriában, Romániában és Kazahsztánban. A listát vezető Svájcban ez a szám 41, Ausztriában csaknem 20, Németországban 15. Mondok egy még riasztóbb adatot: a pszichiátriai ellátásban dolgozó nővérek száma 100 ezer lakosra vetítve Magyarországon 10 alatt van. Finnországban 160, Hollandiában 120, Ausztriában majdnem 40. Megmérték azt is, az évi egészségügyi kiadásoknak hány százalékát fordítják a mentális betegségek kezelésére. Franciaország az első, ahol ez az arány 13 százalék, Magyarországon ez alig 5 százalék. Ez azért nagyon nagy baj, mert semmi

okunk azt feltételezni, hogy Magyarországon kevesebb pszichés betegségekkel küzdő embert élne, mint Nyugat-Európában. Egyébként ott sem egyszerű a helyzet: a mentális betegségekre fordított összeg a büdzsé százalékában összességében csökkent 2005 és 2011 között, miközben éppen nagyobb szükség lett volna a pénzre. –

2006-ban és 2007-ben még arról folyt a vita, hogyan lehet fenntartani a gazdasági növekedésből adódó jólétet és a boldogságot. Most egészen mások a gondjaink. „Szégyen, hogy azóta milyen mély szintre zuhant a lelki egészség” – foglalja össze Matt Muijen. Ugy gondolja, hogy ebben a helyzetben paradigma-váltásra van szükség. Nem látja reménytelennek a helyzetet, hiszen a kiadások növelésétől, de az ellátás szereplőinek legalább a jövőképet illetően konszenzusra kellene jutniuk.

Most melyek a legégetőbb kérdések?

– Sajnos annyi van, hogy fel sem tudom felsorolni őket, csak néhányat említek. Hogyan biztosítsunk méltóságteljes életet a betegeknek, amikor kórházakat zárnak be? Hogyan kezeljük azokat, akik nem kerülnek be az ellá-

tásba, például a hajléktalanokat? Hogyan lehet aktívabban bevonni a családokat és a betegeket a gyógyulás folyamatába? Mi lehet a közösségi ellátás szerepe, és hogyan lehet a lehető leghatékonyabbá tenni?

Mit lehet ilyen helyzetben tenni?

– Tavaly szeptemberben Oslóban egy 47 ország részvételével tartott tanácskozáson kidolgoztuk a globális és az európai akciótervet, és megállapodtunk egy sor konkrét akcióról is. Csak néhányat ragadok ki a legfontosabbak közül: először is tisztázni kell, mi a mentális egészség definíciója, hiszen ez folyamatosan változik. A szokásosnál is nagyobb körültekintéssel kell kezelni a mentális betegségekkel élők jogait, és az eddiginél jobban be kell vonnunk a gyógyulásba őket és a családjukat is. Azonosítani kell és szélesebb körben elérhetővé kell tenni a jó szolgáltatási modelleket. Fontos a kompetenciák és az oktatás nemzetközi egységesítése. Azért is nehéz a feladat, mert az ellátás szereplői szinte csak abban értenek egyet, hogy a dialógust folytatni kell – ez is valami –, egyébként nagyon sok az ellentét közöttük.

Az akcióterv éreztetni fogja ez a hatását Magyarországon is?

– Biztos vagyok benne. Nagyon jó az együttműködésünk a Magyar Pszichiátriai Társasággal.

„Rengeteg a megoldandó feladat, néha el is keseredem, milyen keveset tudok tenni, és milyen sokat kellene.” – mondja Matt Muijen. Nem csoda, hogy arra a kérdésre, hogy hány éve-

sek a gyerekei, először a két évvel ezelőtti életkorukkal válaszol.

– Két lányom van, tíz és tizenkét évesek... várjon csak, nem is, tizenkét és tizennégy évesek.

Követik majd Önt a pályáján?

– Nem hiszem, talán. Még kicsik, az egyik ügyvéd akar lenni, a másik gondolkodik azon, hogy talán orvos lesz, és végzett már önkéntes munkát az UNICEF-nek. Egyébként Hollandiában születtem, és ott éltem 25 éves koromig. Angliában szereztem meg a pszichiátriai szakvizsgámat, és 25 évet töltöttem ott. Sokáig a brit szabályozással tördtem az ezzel a területtel foglalkozó szervezet igazgatójaként. Mióta a WHO Európai Hivatalát vezetem, Koppenhágában élek a családommal.

Nem hiányzik Önnek, hogy pszichiáterként betegeket gyógyítson? Végül is amit most csinál, az inkább hivatalnoki munka...

– De, hiányzik. Most regionális és helyi szervezetekkel és államokkal állok kapcsolatban, és absztrakt irányelvekkel foglalkozom. Valamilyen szinten persze az is érinti az egyént, amit most csinálok, de ez mégsem ugyanaz, mint amikor az egyén problémáiba mélyedek bele.

Mi az, ami a zsúfolt hétköznapiak mellett kikapcsolódást nyújt Önnek?

– A zene és a művészet. Imádom az operát, amelyik városban csak megfordulok, elmegyek az operaházba, ha lehet. Gyakori látogatója vagyok a művészet múzeumoknak is.

Vámos Éva

Mire jó a nagycsoport?

Önnel megtörtént már, hogy azt hitte, mindenki azt gondolja, amit Ön? És az ellenkezője? Biztos volt benne, hogy van egy eredeti ötlete, de kiderült, hogy már sokaknak megfordult a fejében. Pszichiátriai vándorgyűlésen most először mutattak be a gyakorlatban egy olyan módszert, amellyel nemcsak az előbbi két kérdésre lehet választ kapni, hanem az emberi kapcsolatainkat is a megszokottól eltérő módon lehet megélni. Milák Piroska villantja fel önöknek, hogy mire is jó a nagycsoport, amit először a Lipóton és Pomázon alkalmaztak, s amiről az első közlemények 1967-ben jelentek meg.

– Olyan rétegét mozdítja meg a személyiségnek, ami sem az egyéni terápiában, sem a kiscsoportban nem érhető el. Olyan szorongásokat hoz felszínre, amelyek ott vannak az emberben, hatnak is ránk, de ritkán szembesülünk velük. Embervoltunk alapvető kérdései jelennek meg: miben vagyok azonos a többiekkel, és miben különbözöm tőlük?

Csoportvezető-társával, Gál Bélával és két co-terapeutával, Terenyi Zoltánnal és Kavetzky Péterrel három nagycsoportot tartottak a konferencián. Mekkorá volt az érdeklődés?

– Kisebb, mint amire számítottunk. A klasszikus nagycsoport létszáma 50 fölött van, az átlag

60-70, és több száz fősek is vannak. A konferencián 30-an voltak, de ennek a csoportnak a működésében is megjelentek a nagycsoportra jellemző vonások. Ez már olyan létszám, hogy nehéz közvetlenül reagálni arra, amit a másik mond, amikor én mondok valamit, kevésbé érzékelem, hogy kire hogyan hatott. Ennyi ember előtt nehéz megszólalni – nem azért, mert valaki nem jut szóhoz, hiszen a hosszú csendek is jellemzőek egy nagycsoportra, hanem azért, mert elvész az a kapcsolat, ami a face-to-face kommunikációban megvan. Át lehetett élni a másfajta, személyesebb, hitelesebb jellegű találkozást. Létrejött a nagycsoportokra jellemző spontán és őszinte

jelenlét, ami két kolléga között a büfében nem tud kialakulni.

Milák Piroska 2007-ben ismerkedett meg a nagycsoporttal, amikor elkezdett a Tündérhegyen, az OORI-ban dolgozni. A magyar pszichoterápiás osztályokon ma mindenütt alkalmazzák a nagycsoportot, a pszichiátriai osztályokon nem annyira, mint amennyire indokolt lehetne. Pszichiátriai vándorgyűlésen most mutatták be először, a Pszichoterápiás Hétvégéknek viszont meghatározó eleme. A pszicho-szakmán kívül is használják, például szervezetfejlesztésben, és aki kíváncsi rá, találkozhat vele az áprilisban a Magyar Csoport-Pszichoterápiás Egyesület által szervezett Civil Csoport Hétvégén is.

Milyen visszajelzéseket kaptak, mennyire volt sikere a nagycsoportnak a konferencián?

– A résztvevők azt mondták, hogy jó élmény volt, a stáb meghívást is kapott a pécsi kötelező szinten tartó tanfolyamra, ott is tartunk majd nagycsoportot. Nagyon jó lenne, ha a pszichiátriai osztályokon is elterjedne, mert nem kell hozzá speciális infrastruktúra, és sokat tudna adni a pszichés betegeknek lélektanilag. Jó lenne, ha a képzésbe is be tudna kerülni.

A konferencián kik vettek részt inkább a nagycsoportban: azok, akik ismerték már korábban, vagy azok, akik nem?

– Azok jöttek, akik már ismerték. Sokan félnek tőle, mert tudják, hogy sok feszültség jelenik meg a nagycsoportban. Ez igaz, ugyanakkor olyan különleges élményt is jelent, ami megéri a feszültségek viselését.

Ebben a nagycsoportban is jöttek elő feszültségek?

– Igen, többek között a szakmában most kiéleződött kérdé-

A csoportos kezelési formákat az 1900-as évek elején vezették be az alkoholproblémás, tuberkulotikus, táplálkozási zavarokkal küzdő páciensek számára. Európában az 1910-es években jelentek meg az első módszerspecifikusnak nevezett csoportok – Alfred Adler ambuláns terápiás csoportja és Jacob L. Moreno pszichodramája. A II. világháború után a az intézményi és a terápiás nagycsoport a pszichiátriai intézmények és a terápiás közösségek módszertanilag is megalapozott terápiás formájává vált. A konferencia nagycsoport mint műfaj a londoni Tavistock Intézethez kötődik, amely 1957 óta kéthetente rendez „group relations” (csoportviszonyok) konferenciákat. Ezt a rendezvényt egy átmeneti szervezatként lehet fel-fogni, amelynek résztvevői különböző csoportok tagjai. Mindez létrehozza és vizsgálhatóvá teszi azokat a tudattalan, gyakran irracionális folyamatokat, amelyek minden szervezetben jelen vannak. A résztvevők így első kézből szerezhetnek ismereteket az ezeket jellemző működésmódokról, és ezeket az ismereteket későbbi munkájuk során hasznosíthatják.

sek körül is. Ilyen például annak a kérdésnek az eldöntése, hogyan viszonyuljon a szakma a politikához, illetve az az egzisztenciális bizonytalanság, amit szinte mindenki átél.

Milák Piroska egészen közeli célja az, hogy megszerezze a szakvizsgát pszichiátriából. Erre eddig azért nem volt alkalm, mert 15 évet otthon volt négy gyerekével. Már majdnem felnőttek, és művészeti érdeklődésükkel inkább az édesapjukat

követik, aki egy rajzfilmstúdió vezetője.

Hogyan került a pszichiátria közelébe?

– Édesapám pszichiáter volt, 15 évet dolgozott a Lipóton, majd később a váci kórházban. Annak idején a Lipót óvodájába jártam, ahol beleérezhettem a hely sajátos hangulatába – egyébként nemcsak én, hanem valószínűleg az egyik testvérem is, aki a New Yorkban, a Columbia Egyetemen dolgozik pszichiáterként.

Nem sajnálja, hogy ezt nem tudta továbbadni a gyerekeinek?

– Amikor velük voltam, nem dolgoztam, a férjem volt számukra a modell. Három fiam van és egy lányom, ma már 18-24 évesek. A művészet vonzza őket a leginkább, bár a legidősebb mérnöknek tanult. Nekem a szakmám a hobbim is, nagyon szeretem. Amikor csak lehet, igyekszem utánaolvasni, és megszerezni a legfrissebb információkat.

Vámos Éva

Csoda Kispesten!

Tavaly novemberben nyitotta meg kapuit a kisperesti Pszichoszociális Rehabilitációs Centrum, amely a barátságos Forrásház elnevezéssel ment át a köztudatba. A több mint 1700 négyzetméteres központ 450 millió forintos európai uniós forrásból épült. Helye van benne többek között a Tárt Kapu Színháznak, amit Kaszás Nóra és Balkay László vezet. (Ha a Balkay név ismerősen cseng, az nem véletlen, hiszen a nemrég elhunyt színész – Balkay Géza – öccséről van szó!) A zöldenergiával működő intézményben a levegős hőszivattyús rendszer biztosítja a fűtést-hűtést. Napelemek felelősek a világításért, valamint az összegyűjtött esővízzel locsolják a kerti virágokat.

Belépvé a házba, azonnal jóérzés fog el. Ez köszönhető a vadonatúj falaknak, a harmóniának, a fényeknek és a bútoroknak. Mindenkinek – aki szembejön velem – elmondom, hogy Simon Lajos vezető főorvost keresem. Simon doktor kilép a rendelőjéből egy kis türelmet kér, így hát helyet foglalhatok az előterében, ahol főleg a páciensei szoktak szorongva vagy kevésbé szorongva belépni hozzá. Aztán bejutok.

Meséljen! Nagyon boldog?

– Nagy újdonság a pszichiátria életében, hogy van egy intézmény,

ahol nemcsak szakemberek, hanem az önkormányzattal karöltve a családsegítő szolgálattal is kö-

zösek a céljaink. Egész pontosan: a Forrásházban az egészségügy, a foglalkoztatás és a szociális ágazat kapcsolódott egybe.

A modell Dániából érkezett

Van valami különbség egy Amerikában lévő intézmény és a Forrásház között? Kivéve az Ön fizetését.

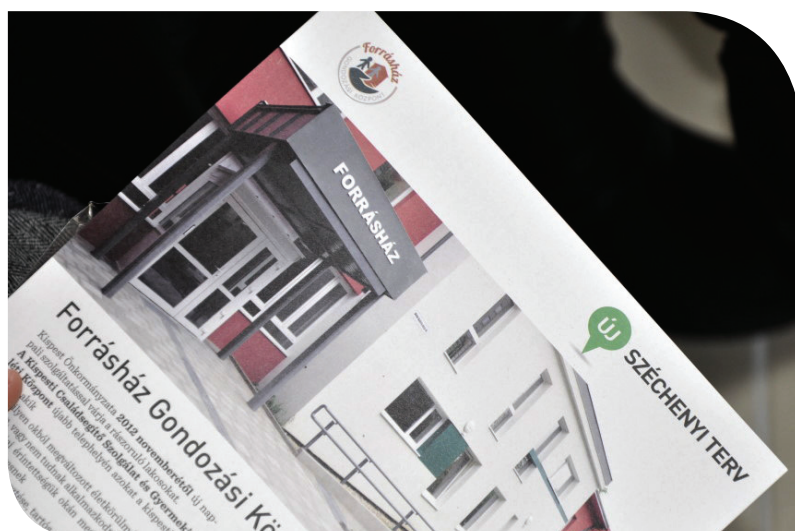
– Nem kell olyan messzire menni! Dániából importáltuk a modellt. A minket felkeresők többségénél nem kell nagy és súlyos kórképekre gondolni, elég az egyszerű kis szorongás, depresszió, fobia. Ezeknél az eseteknél, nem hagyjuk őket otthon egyedül, hanem körül vesszük őket, támogatjuk, segítjük a nehezebb időszakon. Ezt megkönnyíti, hogy nemcsak orvos és beteg kapcsolatáról beszélünk: kettőjük összekapcsolója a szociális munkás is. A gondoskodás sokrétű: ételt kapnak, terápiát kapnak, mozgást, művészetet, sőt a szociális munkás elkíséri a páciens, a különböző orvosokhoz is.

Ez az egész kinek a fejéből pattant ki?

– A főigazgató úr talán 2006-ban öt éves tervet kért a munkatársaitól. Amiben le kellett írni, hogy képzeljük a rendelés fejlesztését és jövőjét. Akkor taglaltam a beadványomban ezt a tematikát, egyrészt azért mert Kispesten nincs kórház, másrészt ebben a nappali pszichoszociális ellátásban láttuk meg a lehetőséget.

Bevált?

– Be! Optimista vagyok, bár még csak két hónapja kezdtük, de nagyon izgalmas! Jól alakulnak a dolgok! A megnyitó előtt is itt voltam! 2000-ben kerültem a Kisperesti Rendelőintézetbe. Most néhány utcával odébb költöztünk, mint önálló centrum.

A feje fölött a falon néhány kék lepke „röpköd” felfelé. Ez jelent valamit?

– Repülnek a szabadság felé!

Máris jobb kedvem van! Hány páciens fordul meg az intézményben?

– Négy orvos havonta 2000-2500 beteget lát el. Aki ide becsenget, ahhoz az első kérdésem az, hogy miben segíthetek? Nem törekszem mindenáron a gyógyszeres megoldásokra. Az együttérzés, az empátia, a támogató jellegű hozzáállás a legfontosabb. Végezetül elmondom, hogy mindenben segíteni fogom, amit ő kitalál. Csak ott vagyok, érezze, hogy támogatom, hogy nincs egyedül, hogy nem engedem el a kezét.

Valamit szeretnék hallani azokról az órákról, amikor nem gyógyít.

– Több mint 50 éve sportolok, merthogy 59 éves lettem. Marosvásárhelyen születtem, 1990 óta itt élek kint Magyarországon. Csapatjátékos vagyok, más szóba sem jöhet, szóval atletizáltam, kosaraztam egy ideig, most pedig teremfocizok. Két mesterem is volt, akitől ellestem a lazítás művészetét. Az egyik Rejtő Jenő, a másik Hofi Géza volt, akit bakelitlemezen hallgattunk még otthon.

Belőlük csak úgy dőlt a lazaság. **Végezetül megajándékoz egy pozitív történettel?**

– Egy fiatal házaspár keregett fel, ahol a hölgyet évekig szkizofrén-demenciával kezelték. Azt kérdezték, hogy vállalhat-e gyereket, mert attól tartanak, hogy az erős gyógyszer, amit szed, befolyásolhatja a terhesség kimenetelét. Nagy dilemma volt, hogy a terhesség alatt szedje-e a tablettákat. Elküldtük genetikai vizsgálatra, mely után úgy jött vissza, hogy a gyógyszer mellett is vállalhatja a kisbabát. Így született meg Samu, akit személyesen volt szerencsém üdvözölni! Mi ez, ha nem sikerélmény?

Maximális az! Köszönöm! Átkísérne Magyar doktorhoz?

Sikerek övezik a Tárt Kapu Színház útját...

Magyar Iván György pszichiáter, addiktológus, neurológus szélesre tárja aajtját. Körülnézve a szobájában rengeteg színházi jelenetet, grafikát látok a falon. Nyilván mert a nevéhez fűződik a Tárt Kapu Színház is.

– Az még a Lipóton alakult az én osztályom, ami, mint tudjuk sajnálatosan bezárta kapuit. Tőlem mentek el az utolsó betegek 2007. december 21-én. Volt egy rehabilitációs rész, aminek foglalkoztatójába került hozzám Kaszás Nóra és Balkay László. Bár Laci grafikusművész, minden művészeti ágban kiismeri ma-

gát. Színész bátyjával, Gézával a Veres Pálné Gimnáziumban osztálytársak voltunk, aki később a Nemzeti Színház és a Katona József Színház művésze lett, de sajnos fiatalon elhunyt. Visszatérve Balkay Lászlóra egy adott pillanatban azzal keresett fel, hogy mi lenne, ha a betegekkel (vagy gyógyultakkal) megalapítana egy

színházat, ahol akár saját műveket, akár másét is elő lehetne adni. Ezek félórás, órás havi előadások voltak a Lipóti Kápolnában. Ekkor jött a bezárás. Amikor Kispestre kerültem, jött velem a foglalkoztató és a Tárt Kapu Színház. Már itt is voltak rendezvények. A Fővárosi Pszichiátriai Egyesület, melynek elnöke vagyok, legutóbb itt tartotta összejövetelét, és mindenkinek nagyon tetszett az előadás és kicsit irigykedtek a környezetért is.

A szereplőket ki válogatja?

– A „hozott anyagon” kívül sokan vannak már Kispestről, akik részt vesznek a játékban. Olyan

is van, akiket más kerületből ajánlanak be. A szereplők változnak, egy a lényeg, pszichiátriai ellátottnak kell lennie. Sajnos van kiből választani! Néhányan saját versekkel neveznek be. Díjak, sikerek kísérik útjukat. Néhány éve a POSZT-on is szerepeltek, mely után MGP – Molnár Gál Péter – akiről köztudott volt, hogy inkább kritizál, mint dicsér, egy gyönyörű cikket írt róluk.

Ki készítette a képeket a falán?

– Nagyrészüket Balkay László, aki nem lett egészen hűtlen a képzőművészethez. A Lipótról készült műve rendkívül jól sikerült. De, őrzök egy olyan szob-

rocskát is, melyet egy beutalt hölgy készített, aki addig egész életében nem agyagzott.

Szabadidejében milyen elfoglaltságot részesít előnyben?

– A zenét! Wagner rajongó vagyok, ma este a Bolygó hollandit hallgatom meg az Operában. Tagja vagyok a Wagner Társaságnak. Hetente egy-egy koncertet mindig beiktatok. Szeretek futni is, reggelente 3-4 kilométer a penzumom. A másik kedvenc időtöltésem a természetjárás, amit 40 éve csinállok. Tagja vagyok egy egyesületnek, ahol vannak teljesítmény-túrák. Eddig a 100 kilométeres volt a legtöbb, amit megtettem. Ahogy az ember nem fiatalodik, könnyebb utakra nevez be. Majd az lesz a jó világ, ha az unokákat is magammal tudom vinni a túrákra. Nagyon büszke vagyok a családomra. Még, az édesanyám is él! Hogy hány éves azt ne kérdezze, mert agyonütne, ha elmondanám!

Bozsán Eta

A megállított pillanat...

Látni és láttatni a világot, gúzsba kötni a pillanatot. Ezt tükrözték a képek a velencei szálloda falán az Őszi Pszichiátriai Napok rendezvényén.

Közismert, hogy 19 éve szervezi a Psychoeducatio Léleknevelés Alapítvány és a Magyar Pszichiátriai Társaság ezeket a napokat, vagyis egy tudománytalan tudományos rendezvényt a kultúráért.

Az összejövetel első napjának témája: pszichiátria és fotóművészet: Sümegi András szerint – ő volt a találkozó moderátora – a kommunikációs formák egyre jobban mozdulnak a vizualitás felé, a közösségi portálokon képek alapján döntünk. Mindegy, hogy analóg fekete-fehér fotó, digitális, vagy éppen iPhone felvétel, amit látunk, a lényeg: legyen szemünk rá.

Az első előadót a magyar fotográfia nagyszonyját, **Keleti Évát** Kurimay Tamás mutatta be. Éva már a hatvanas években iskolát teremtett a színházi fényképezésben. Képei a hazai színháztörténet közelmúltjának kiemelkedő előadásait, nagyszerű művészegyéniségek különleges pillanatait örökítik meg, ahogyan ezt később láthattuk is. Dolgozott többek között az MTI-nél, az Új Tükörnél, a World Press Photo-kiállítások hazai bemutatásakor és a Magyar Fotóriporterek Társasága elnökeként. Ma is nagy nemzetközi zsűri tagja, Balázs Béla, Arany Tulipán, Prima Primissima, és Életmű Díjas is.

Azzal kezdte, hogy nagyon furcsa, ha az ember évek múltán végignézi a saját életét. Főként azt, amikor megragadja a pillanatot! „Amit ma alkotásnak hiszünk, arról 15 év múlva már nem is tudjuk, hogy micsoda! Ma a számítógép segítségével photoshoppal beavatkozunk a képbe, és ezzel a kép születésének pillanatát elveszítettük! Én letettem a voksom a klasszikus fotózás, az analóg fotózás mellett! Úgy tudom kifejezni magam vele, hogy gondolataim a másik számára is közvetíthetővé váljanak. Amikor betöltöttem a hatvanadik évemet, elhatároztam, hogy leteszem a fényképezőgépet. Nem akartam, hogy azt mondják, mit keres itt ez a vénasszony a masinájával az oldalán!”

Személyes vallomásként elmondta, hogy otthagyta az egyetemet, az MTI-t, de soha nem bánt meg semmit, a lelki békéje töretlen. Aztán sorjázta a színészfotók.

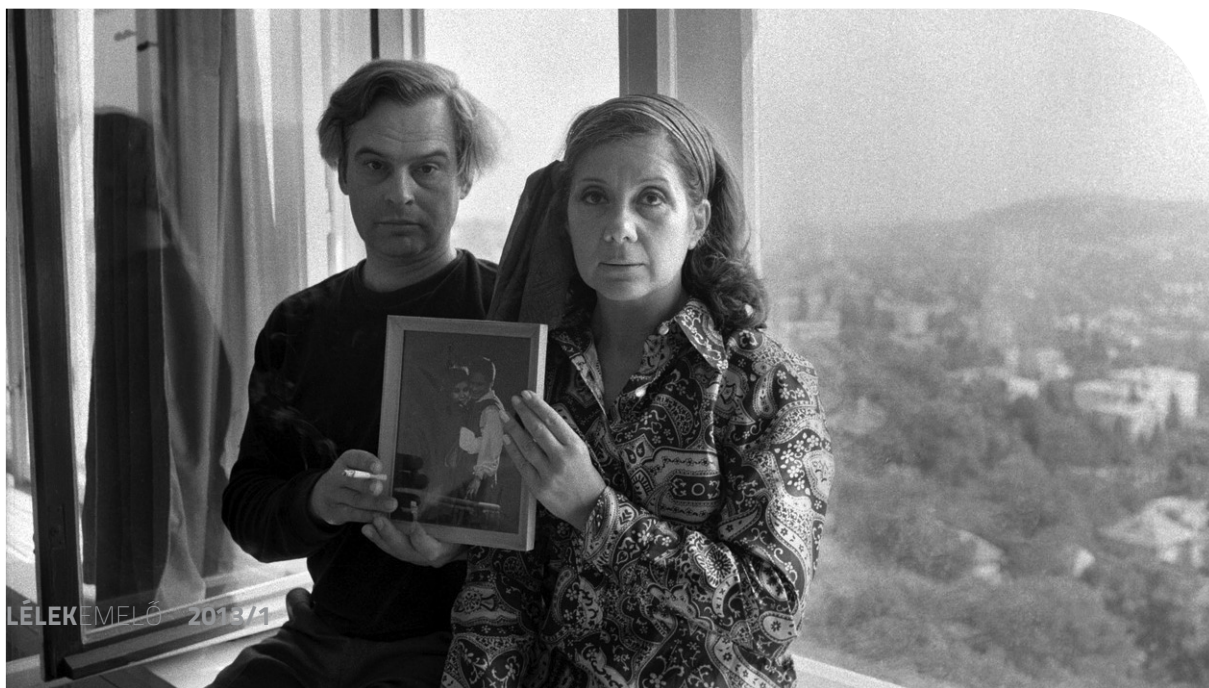

Megmutatta, nem a nemzet nagy színészét, a kis-sé fad, kissé enervált nagyszonyt, hanem a fiatal ízig-vérig nő Törőcsik Marit, aki falta a férfiakat. Latinovits Zoltánt és Ruttkai Évát, kapcsolatuk olyan

periódusában örökítette meg a masina, amikor már régesrég tovaszállt Rómeó és Julia hevülete.

Aztán volt Sinkovits Imre, akiről megtudjuk, hogy Éva az embert soha nem ismerhette meg, mindig a színész pózolt képeken, Béres Ili a gyönyörű barát-nő esküvője napján, a csodaszép Tordai Teri, és az örök nevetető Alfonzó. Majd Passuth László ezer könyv között – ha író akkor dukál a könyvek rengetege – Fekete Sándor Petőfi-kutató, az Új Tükör

egykori főszerkesztője, és a híres-neves külföldi sztárok: Marina Vlady, Steinbeck, Ljubimov, Peter Brook, Yves Montand. Nincs nagy véleménye a most divatos digitális fotózásról, úgy véli, elkattintgat az ember 300 képet azzal, hogy csak jó lesz valamelyik.

Ezt a nézetét már a „Kamera által homályosan” kerekasztal beszélgetésben hallhattuk, ahol Herold Róbert, Sümegi András és Mészáros Judit társaságában beszélgetett.

Sümegi András – a tükörreflexes fotózás híve – Skype segítségével meghívta Varga Tamást, aki a nedves kollódium technika rejtelmibe avatott be minket. 1851-ben Frederick Scott Archer dolgozta ki a nedves üveglemezes eljárást. Ezt követően jó 30 évig maradt a vezető technika. A nyersanyagot nem a sarki fotósboltban szerezték be, hanem minden fotográfus magának készítette el a fényérzékeny anyagot. Tükörüveglapot gondosan zsír-, és pormentesítettek, majd kollódium-emulziót öntöttek rá. Az érzékenyítést már sötétben kellett végezni ezüst nitráttal. Rövid expozíciót igényelt, és igencsak részletgazdag

végiggondolni persze, hogy az egész milyen macerás lehetett, ha nem műtermi felvételt készített a fotós, hanem mondjuk városképet. A kor egyik leg-híresebb magyar fotográfusa Klösz György például egy szekéren fényképezett, amiben berendezte a sötétkamráját, hogy a felvételekhez a nyersanyagot elő tudja állítani.

Herold Róbert a mobiltelefon kamerájáról azt mondja: „Ez a XXI. század technikája, a háttérben mindig történetek húzódnak meg, nem kell technikai tudás hozzá, kreativitás viszont igen.”

Mészáros Judit mesél. Dialógusok című képéről. Megelevenedik a nagybeteg apa története, aki bár euthanáziát kért, lánya első kiállítástát még meg akarta ünnepelni. A fotózás pillanatában két hónapja nem evett, haldoklott. Aztán jön a San Franciscói pillangós lány, a penge nő és a többiek. Judit hangsúlyozza, hogy életében először beszél a képekről, a digitális meg az analóg fotózás közötti különbséget pedig nem érzi. Ha elmúlik a pillanat nem lehet visszahozni sem itt, sem ott. Keleti Éva zárásként elismerő szavakkal nyugtázza: „Nem érdekel, hogy mivel csináltad, mit akarsz mondani, hihetetlenek a képeid.” És felajánlja segítségét a fotós pszichiátereknek egy kiállítás megszervezésében.

B. Király Györgyi

volt a végeredmény. Hátránya, hogy az egészet az exponálás előtt kellett elkészíteni, és sokat nem lehetett vele várni, mert csak addig működött, míg a bevonat nedves maradt. Varga az anyagszerűséget emelte ki, mondván őt is ez ejtette rabul. Érdemes

A lámpabúra és a taxis

Két szösszenet arról, hogy miért nézhetik bolondnak a pszichiátert. Elhangzott „Az orvos, a beteg és a téveszme” előadásainak sorában, az orvos nézőpontjának illusztrálásaképpen.
A szerző: Túry Ferenc.

Fiatal házasként lakást kaptunk Debrecenben. A világítást nagyon fontosnak gondoltam, s folyton az járt a fejemben, milyen agyafúrt lámpásokkal lehetne fellendíteni a szocreál lakás hangulatát. Így néztem tehát a világot. Egyszer csak rábukkantam a nagy ötletre: kalap lesz a lámpabúra! Egy szép nyári napon láttam a Nagytemplom melletti nagyáruház kirakatában, hogy könnyű nyári kalapok érkeztek. Bementem, s azt mondtam a kalapos részlegnél álló elárúsító lánynak, hogy kérek egy kalapot. Eddig csupa szokvány. A neheze most következik.

- Hányas számút? – kérdezte a lány.
- Mindegy – válaszoltam.

Erre igen furcsán nézett rám, de hát látta, hogy komoly vagyok. Adott tehát egy kalapot, én forgattam, nézegettem, aztán azt találtam kérdezni: – Gyűlékony?

Nem felejttem el a lány pillantását. Láttam ugyanis, hogy nem szórakozni akarok vele, teljesen komolyan kérdeztem. Állt és nézett, válaszolni nem tudott. Akkor döbrentem rá, hogy mit gondolhat rólam. Próbáltam magyarázkodni: – Lámpaburát szeretnék csinálni belőle... Ettől nem lett boldogabb, sőt. Zavartan távoztam; pedig én tényleg nem akartam semmi rosszat! Így utólag is elnézést kérek tőle. Németh Attila szerint lehetséges kimenetele lett

volna a párbeszédnek, ha azt tanácsolja az elárúsító, hogy menjek az Idegklinikára! Akkor kénytelen lettem volna azt mondani: onnan jövök...

Fiatal gyakornok voltam Debrecenben, az Ideg- és Elmeklinikán, s feladatom volt többek között, hogy a professzornak vetítsek előadása közben tantermesként. Az egyik reggel békésen reggeliztem nyolc órakor a város közepén lévő tejivóban, amikor belém hasított: előadás van, a prof tartja, vetítenem kell! Ebből óriási botrány lesz!

Aprofkülönösenszigorúembervolt. Teljesen megremültem. Rohanni kezdtem a taxiállomásra, feltéptem az első taxi ajtaját, és azt mondtam a sofőrnek (máig szó szerint emlékszem a rövid párbeszédre): – Az Idegklinikára!

A sofőr rám nézett és minden gúny nélkül, inkább empátiával a hangjában azt kérdezte: – Ott is tesszik maradni?

– Igen, ott dolgozom – volt a válasz. Többet nem beszélünk.

Utózöngye: mázlim volt, aznap nem a professzor tartotta az előadást.

Németh, Illyés, Jung és a whisky...

Hihetetlen. Ungvári Tamás idén lesz nyolcvanhárom esztendő. Előadása Velencén az Őszi Pszichiátriai Napokon nem egy aggastyáné, hanem egy szellemileg sziporkázó számítógépfejű fickóé, aki bűvészként zsonglörködve nyitja meg fejében az újabb és újabb fájlokat a társadalmak téveszméit taglalva.

Volt szerkesztő, dramaturg, műsorvezető a tévében, kritikus, irodalomtörténész, írt tudományos könyveket s egy Beatles-bibliát, szekérderékszámra fordított regényeket és színdarabokat, vezetett számítógépes céget, tanított Amerikában egyetemen. „Az egyéniséget a változási képesség alakította.” – írja önéletrajzában.

Bármennyire is meglepő fürdőtáskában cipelt magával egy halom szemmel láthatóan nehéz könyvet, amikből készült előadására. „Mindet fel fogom olvasni” – fenyegette meg közönségét. „Van itt Mussolini, Hitler, Sztálin a finom emberek művei, akik a társadalom gyógyításához fogtak. Vagy Dürrenmatt „Fizikusok” című kisregénye.”

Talán emlékeznek, a helyszín egy ideg-szanatórium, ahol három nagy fizikus, Einstein, Newton és Möbius tartózkodik betegként. Aztán kiderül, hogy Einstein nem is Einstein, sőt Newton sem Newton mindketten a titkosszolgálat emberei. És máris az egyéni és a társadalmi tévképzeteknél tartunk. Ungvári Tamás: a társadalom téveszméiről beszélt a szétrombolt és romokban heverő alapfogalmak bábéli poklában, abban a században, melynek tudománya és politikája és művészete szétbontott mindent, és semmit össze nem rakott.

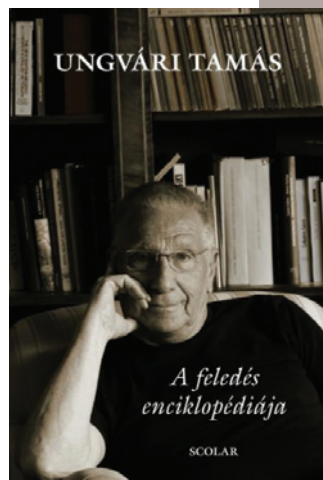
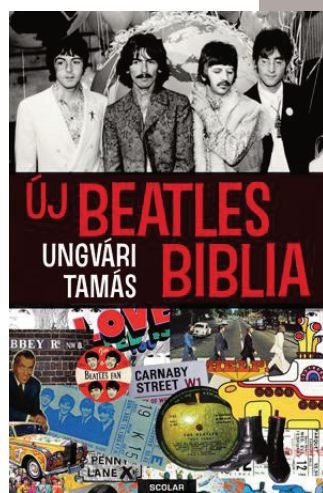
– Miből készültem? – folytatja lendületesen. – Az emberiség legnagyobb téveszméjéből, abból, hogy a társadalomban

hogyan formálódnak a tévhitek. Akkor lehetséges kollektív tudatállapotot létrehozni, ha tömegek vesznek részt benne. A közösség mostanság ugyanabban a hitben, vagy tévhitben osztozik. Luther Márton annak idején azt hitte, hogy ha az ember a WC-re megy, az ördöggel találkozik, és minden szag, amit kibocsájtunk az ördög műve.”

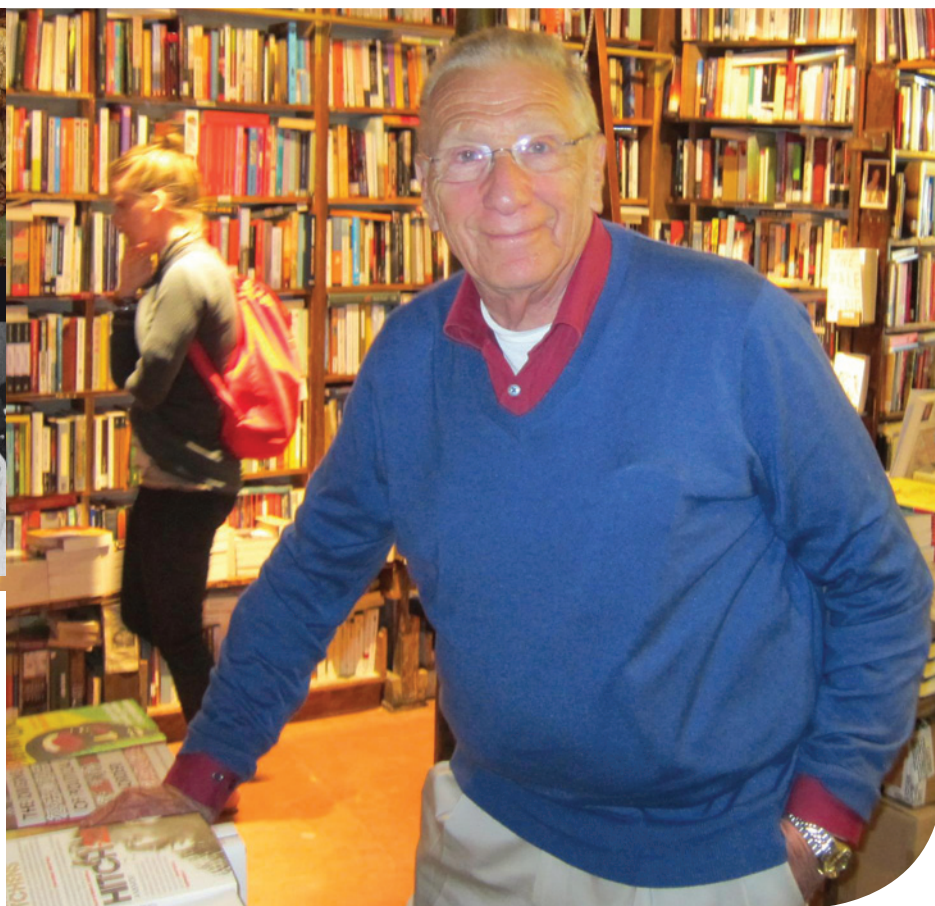
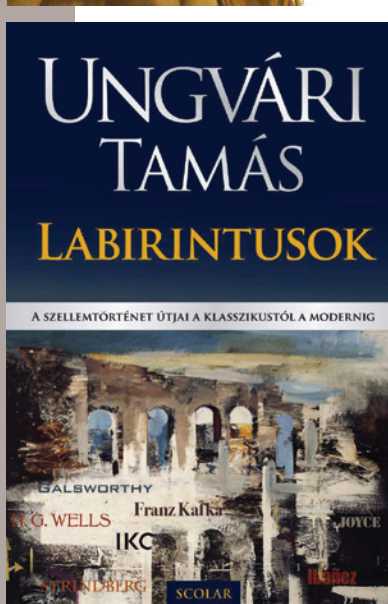
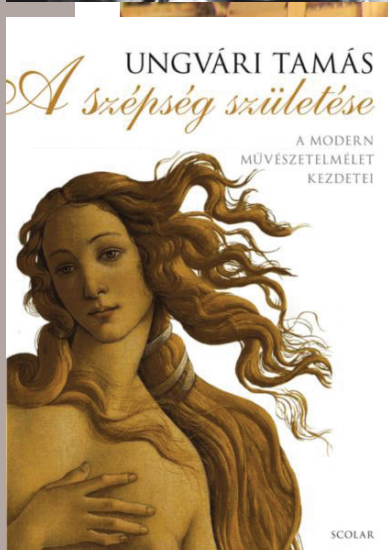
És máris felbukkannak a vallási hitek és tévhitek, a felvilágosodás racionális valláskritikájával. Ungvári azt is mondja, hogy sohasem tudott mit kezdeni az Immaculata conceptionnal, vagyis a Szeplőtelen fogantatással. Aztán jön a nemzethez való tartozás fantazmagóriája. Példájaként az orosz, meg a magyar ismeretlen katona sírja, amiben soha nem nyugszik egyetlen ismeretlen katona sem, ő ugyanis az önfeláldozás szimbóluma, a patológia nélküli ember.

Mivel a nemzeti önismeret alakításában az irodalomnak különlegesen fontos szerepe van, felvillan Németh László kreálmánya a mélymagyar-hígmagyar ellentétpár is. Németh a magyar irodalmat e két megközelítésben ábrázolja, az előbbiben a kárhozó, lemaradó, de igazi nemzeti értékteremtő alkotók tragikus sorsát látja; az utóbbiban a kevésbé magyar, de érvényesülő, felszínen maradó írókat mintázza meg. Olvasatában Petőfi például hígmagyar, amiből Ungvári azt a következtetést vonja le, hogy Németh ki akarta dobni a magyar irodalom géniuszeit az ablakon.

Aztán egy elgondolkodtató kijelentés: a nemzet kollektív tévképzetek összessége. A sorban Illyés Gyula nemzetmegváltó törekvései következnek. A költő Párizsban még büszkén vallotta magát internacionalistának és forradalmárnak. Azonban még ott fölismerte, hogy közösségi küldetése mit sem csorbul azáltal, ha saját népének fölemelésére összpontosítja erejét. Így lesz a népi írói mozgalom egyik vezető személyisége, vállalva a nemzeti sorskérdésekkel való szembenézést. Költészetében is egyre élesebb, egyre indulatosabb formában jelenik meg a társadalmi kiszolgáltatottság, az ideiglenesség, tehetetlenség, létbizony-

talanság, nyugtalanság, idegenség, szegénység, kilátástalanság, mint a magyarság karakterizáló jegyei. És innen már csak egy lépés Illyés konklúziója, ami Ungvári szerint így szól: a nemzetet nem lehet megjavítani, gyógyíthatatlan.

Aztán hirtelen Jungot veszi elő a táskájából, ez a legokosabb könyv – mondja a kollektív tudattalan atyjának egyik munkájáról. „Mert az egyes ember pszichológiája azonos a népek lélektanával. Amit a nemzetek tesznek, azt teszi az egyes ember is, s amíg az egyes ember megteszi, meg fogja tenni az egész nemzet is. Csak az egyes emberek beállítottság változása lehet a kezdete a népek lelki átalakulásának. Az emberiség sohasem általános törvények, hanem mindig az egyes ember beállítottságának megújódása oldotta meg. Ha volt idő, amikor az önmagunkon való elmélkedés volt a szükséges és egyedül helyes út, akkor mai, szerencsétlen korszakunk feltétlenül az.”

Majd egy ír zseni könyvét lobogtatja meg. O’GormPerry Anderson érettségi nélkül lett egyetemi tanár. Specialitása a keleti társadalmak leírása, Sziámban – Tahiföldön – él, könyveit

21 nyelvre fordították! Egyébként testvére a politikai és történelmi tudós Benedict Andersonnak. Apjuk ír dandártábornok, anyjuk egy régi kelta klán tagja.

És, hogy derűs percekben se szenvedjünk hiányt sorra kerül egy sokak által kedvelt nemzeti szimbólum: a skót whisky is. Megtudjuk, hogy már a régi kelták is mesterien értettek lepárlásához, a folyamat eredményét pedig egyenesen az „élet vize” névvel illették. Kezdetben a skóciai pásztorok itala volt, de ők érlelés nélkül, „fehér” állapotban itták. Később engedélyezték a whiskyfőzést az orvosoknak és a patikusoknak. Az évszázadok során tökéletesedett a technika, a whisky pedig elválaszthatatlan része lett a skót kultúrának. A skót whisky (Scotch whisky) nevet manapság csak Skóciában desztillált és legalább három év és egy napig tölgyfa hordóban érlelt whisky viselheti. Legalább kétszer, de inkább háromszor párolják le. Nos, előadónk Skóciában végigutazta a whisky főzdeket, és két hét – fogalmazzunk eufemisztikusan – spicces állapot után jött rá, hogy a whisky alapanyaga 500 méter mélyről a tiszta vizű hegyi patakból jön.

B.Király Györgyi

A sárga kerítés...

A napsütés színe. Javíthat a kedélyállapotunkon, sőt, a koncentrációban is segíthet, fokozhatja a mentális aktivitást, erőt ad. Az örömmel, a boldogsággal, az értelemmel szokás kapcsolatba hozni, ráadásul meleg hatást kelt, sőt, egyes vizsgálatok szerint az emésztést is elősegíti.

Igazi figyelemfelkeltő szín, talán pont ezért festik a Taxikat számos helyen ilyen színűre, és ezért is használják figyelmeztetéseknél is. A címetanban a díszességet jelzi, az aranyat szimbolizálhatja. Egész biztosan kitalálták: a sárga színről van szó. Mit keres egy légből kapott színelemzés a Debreceni Egyetem fiatal pszichológusát, Merza Katalint bemutató cikk bevezetőjében? Az ok a sárga kerítés...

– A szüleim szerencsére soha nem akarták helyettem eldönteni, milyen hivatást válasszak, de fontosnak tartották, hogy jól tanuljak, mert részben a jó tanulmányi eredmény a kulcsa annak, hogy az ember olyan egyetemre menjen, amilyenre csak szeretne. Egyszóval támogattak. Miután megosztottam velük, milyen szakra jelentkezem, anyukám vett nekem egy pszichológiával kapcsolatos ismeretterjesztő könyvet, amiből megtudhattam, hogy pontosan mit csinál egy pszichológus. Apukám pedig – szokásához híven –, elárasztott szakirodalommal, Freud Mózesétől kezdve Pataki Csoportléktanán át Selye stressz elméletéig minden ott sorakozott az íróasztalomon, persze akkor még egyik könyvet sem olvastam el.

Gondolom, ezt később sokszorosan bepótolta. Most hol dolgozol?

– 2010-ben végeztem a Debreceni Egyetem pszichológia szakán még az öt éves, osztatlan képzésben. Az egyetemi évek során született meg bennem az elhatározás, hogy a diploma után jelentkezem doktorandusz hallgatónak. Az álomom valóra vált, jelenleg a Debreceni Egyetem Orvos- és Egészségtudományi Centrum Magatartástudományi Intézetében vagyok harmadéves doktorandusz hallgató, a borderline személyiségzavar és a gyermekkori traumatizáció kapcsolatát vizsgálom. A téma iránti érdeklődésem és elköteleződése másodikéves koromra datálható, amikor a Diagnosztika I. tantárgy keretein belül épp egy ilyen beteggel vettem fel klinikai interjút. Akkor még pontosan nem voltam tisztában azzal, mit is takar ez a személyiségzavar, de felütöttem egy tankönyvet, összevettem a szakirodalmat a beteg által elmondottakkal, és hihetetlenül érdekesnek találtam. Egyértelmű volt, hogy a szakdolgozatomat is ebben a témában írom, és a PhD képzés során is a borderline személyiségzavart szeretném kutatni.

Milyen tapasztalatokkal gazdagít téged a betegekkel való találkozás?

– A kérdőívek felvételét megelőzi egy diagnosztikus interjú, amely által betekintést nyerek a betegek élettörténetébe. Látni/hallni ezeket a borzalmas sorsokat, szinte minden egyes vizsgálat után rádőbbenek, hogy mennyire szerencsés ember vagyok, szerető, támogató család vesz körül, vannak barátaim, járhattam egyetemre, azt csinálhatom, amit szeretek, képes vagyok ellátni a teendőimet. Ilyenkor értelmet nyer a közhely, hogy becsüljük meg és értékeljük azt, amink van, nem szabad folyton elégedetlenkedni. Hálás vagyok a betegeknek azért, hogy a tesztek kitöltésével hozzájárulnak a kutatáshoz és a tudásom gyarapításához. A velük való beszélgetések során gyakran bölcs gon-

dolatokkal gazdagodom, empatikusabbá válok, és egyre kevesebb bennem az előítélet.

Ezek szerint nem bántad meg, hogy ezt a kutatási területet választottad...

– Csöppet sem! Szeretem az általam vizsgált betegcsoportot, a borderline pácienseket, és nagyon érdekes maga a kutatási témám is. Sajnos rengeteg sztereotípiát él a szakemberek egy részében a borderline betegekkel kapcsolatban, problémás páciensnek tartják őket, és sokszor figyelmen kívül hagyják, hogy a nehézségek mellett mennyire hálásak tudnak lenni minden jó szóért, gesztusért. Lehet, hogy hiteltelennek tűnik, amit mondok, mert nem rendelkezem terápiás tapasztalattal, de a hosszú idő óta borderline betegekkel foglalkozó terapeuták mindig megerősítik a véleményemet. A kutatómunka minden aspektusát élvezem, az irodalomgyűjtést, a betegekkel való tesztfelvételt, magát az írást és a kész munka prezentálását is. A kutatás mellett a képzés keretében oktatási feladatokat is ellátok, magyar illetve angol nyelven tanítok orvostanhallgatókat, és egészségpszichológia mesterszakos hallgatókat.

Elképesztő, mennyi energiád van! Nyilván tudatosan és jól csoportosítod az erőforrásaidat és kihasználod a szabadidőd. Egyáltalán el szoktál fáradni?

– Igen, de két dolog mindig segít úrrá lenni a fáradságon és a pillanatnyi csüggedtségen. Az egyik a kutatási témám iránti érdeklődésem, ami nélkül talán nem is lehetne ezt a munkát hatékonyan végezni. A másik a témavezetőm Kuritárné Szabó Ildikó hatalmas szaktudása és inspiráló személyisége, boldog vagyok, hogy vele dolgozhatok. Nehéz elválasztanom a munkát a szabadidőtől, ha esténként egyedül vagyok, akkor általában a kutatásommal kapcsolatos szakirodalmat bújom, olyan dolgokat olvasok, amik nem tartoznak szorosan a napi ak-

tuális feladataimhoz. 15 éve vagyok tagja a Piccoli Archi Vonószereknek, sajnos két-három éve egyre kevesebb időm jut ellátogatni a szombati próbákra, de az aranyvasárnapi és augusztus huszadikai hangversenyekre mindig visszahúz a szívem, és újra kezembe veszem a hegedűmet. Ha sportról van szó, akkor a síelést preferálom, nemcsak magát a mozgásformát szeretem, hanem mindent, ami hozzá tartozik, a síliftek és a havon csikorgó lécs hangját, az osztrák üdülőfaluk hangulatát, a magas hegyeket és még a sramli zenét is. A zenekar és a síelés nem mindennapos elfoglaltság, a szürke hétköznapiakban ugyanazok a dolgok jelentik számomra a kikapcsolódást, mint a legtöbb fiatalnak, mozi, kávézás, bulizás a barátaimmal. Szívesen olvasok szépirodalmat, főleg Csáth Gézát, Csehovot, Hrabalt, Sylvia Plath-t, rajongok az Agatha Christie krimikért, és élveztem a Harry Potter mind a hét kötetét.

Zenélés, síelés, Harry Potter – igen színes a palettád! Mondd, miért döntöttél a pszichológia mellett?

– Nem egyetlen, meghatározó élmény alakította a döntésemet, inkább az a közeg, amiben felnőttem. Otthon rengeteg pszichológiai témájú könyvünk van, a szüleim a mai napig szívesen hallgatnak, néznek pszichológiával kapcsolatos előadásokat, műsorokat. Világéletemben empátiára neveltek, és arra, hogy fontos megérteni az emberek reakcióit, mert ezáltal könnyebben tájékozódhatunk az emberi kapcsolatok labirintusában. Egészen tisztán vissza tudom idézni azt a jelenetet, amikor először mondtam ki, hogy pszichológus szeretnék lenni: ötödik osztályos lehettem, apukám épp iskolába vitt, és egy sárga kerítés mellett haladtunk el...

Bulla Bianka

„S a jövő idő ott a múlt időben...”

Az EGIS centenárium apropóján sikerült a múltat idézni, úgy is mondhatnám, hogy korhű jelmezekben, kalapban, frakkban szerepeltek az EGIS szimpózium előadói – Moretti Magdolna, Janka Zoltán, Németh Attila – visszaröpítve bennünket az időben.

A gyógyulás vajon művészet-e?

Hogyan kell gyógyítani? – tette fel nyitókérdését a mai viseletben is mindig elegáns **Moretti Magdolna**, majd a Nelson admirális, sőt Ferenczi által is idézett szavakkal meg is válaszolta. „Fortiter, fideliter, feliciter.” Bátran, hűen, szerencsével.

Mivel életünk – így a gyógyulás, meg a terápia is – rítusok egymásra épülő sorozata, monarchia korabeli képeslapok, intim levélrészletek villantak fel a vetítővászonon. Névnapi, születésnap, karácsonyi jókívánságokkal, szerelmes sorokkal, családi hagyományok, családi ünnepek hangulatát idézve. Aztán kontrasztként a mai elszürkült nyelvű telefonos sms-ek.

„A rituálék demitizálása, a szertartások elkorcsosulása hozzájárult az ember és belső énjé, az ember és az élet közti kapcsolat meggyengüléséhez. Az élet minden rituáléja (keresztelő, esküvő, temetés, elsőáldozás, karácsony, érettségi, születésnap) elvesztette szimbolikus jellegét mert nemtörődöm módon élük át, tiszteletlenül, sietősen, közönségesen, nem szánnak rá időt és érzelmeket.” – idézte Fellinit az előadó. Hangsúlyozta a rituálék megtar-

tó erejét, s, hogy érdemes élni velük a terápiában is Majd Kierkegaard segítségével a szó erejére tette a hangsúlyt:

„A levél ereje felbecsülhetetlen: bár a betű látszólag halott – mert aki a papírra tette, az örökkévalóságnak szánta – sokkal nagyobb hatása van, mint az eleven szónak. A levél titokzatos kapcsolat két ember között; az egyik nincs jelen, a valóságban azonban mégis jelen van.”

Az orvos és a felelősség kérdéséről szólva elmondta, hogy a paternalizmus helyett azt kellene elérni, hogy a beteg partner, vagy az orvosi szolgáltatás vásárlója legyen, hiszen a döntés a páciens kezében van. Más kérdés, hogy vajon tudja-e, hogy miről dönt? Ha orvosa tájékoztatja, akkor igen. Némiképp az orvosnak: „A gyakorlatnak csak egy szabálya van: képzelj magad a páciens cipőjébe.” (Joseph Lister)

Régi idők hangulatát az előadótérembe varázsolva szólt vágyainkról, az utazásokról ősi kultúrák helyszínére, a régi ízek utáni óhajainkról, a polcokon gondosan őrzött becses régi relikviákról, generációkon át féltett családi emléktárgyakról – diótörő, cukortartó – a régiségpiacok állandó titokzatos nyüzgéséről, vagyis a múltra épülő jövőnkéről.

Elmetudomány: előretekintés hátranézzve

Janka Zoltán előadásában röpködtek az emberi elmével foglalkozó zseniális koponyák képei, és persze nevei a méltató mondatok kíséretében. A sort a kifejezetten jóképű Sir Isaac Newton fotójával kezdte, majd jött Charles-Louis Muller festménye arról, hogy Philippe Pinel elrendeli a láncok levételét az elmebetegekről Bicêtre-ben.

Aztán gyorsan egy lélek limerick Janka módra:

*„A léleknek is van több eleme:
Az egyik az agyhoz kötött elme,
A másik a kedv,
Mögötte testnedv,
Légies pedig az én szelleme.”*

Felvillan a betegségek kialakulásának biopszichoszociális 3-dimenziós modellje.

Aztán sorjáznak a génuszok. Freud, Camillo Golgi, Santiago Ramón y Cajal, Ivan Petrovich Pavlov, Julius Wagner-Jauregg, Bárány Róbert, Békésy György, Sir Charles Scott Sherrington, Edgar Douglas Adrian, Sir Henry Hallett Dale, Otto Loewi, Szent-Györgyi Albert, Hevesy György, Walter Rudolf Hess, Egas Moniz, Bengt Falck és Nils-Åke Hillarp, a Nobel díjas Arvid

Carlsson. Persze a szkizofrénia közlemények sem maradhatnak el, aztán az ember megint kapkodhatja a fejét a nagy nevekre: Sir John Eccles, Alan Hodgkin, Andrew Huxley, Sir Bernard Katz, Ulf von Euler, Julius Axelrod, Karl von Frisch, Konrad Lorenz, Nikolaas Tinbergen, Carleton Gajdusek, Stanley B. Prusiner, Roger Guillemin, Andrew V. Schally, Rosalyn Yalow, Allan M. Cormack, Godfrey N. Hounsfield. (Kérem, tekintsenek el attól, hogy a Janka Zoltán által említett valamennyi kivételes koponyát felsoroljam, kell a hely a lapban a többi cikknek is.)

Aztán egy örömteli hír: a 75. Szent-Györgyi Albert konferencián 9 Nobel díjas tudós vett részt Szegeden 2012-ben. Mit gondolnak kit idézett Timothy Crow a szkizofrénia és depresszió kutatással foglalkozó Prince of Wales Nemzetközi Kutatási Központ tiszteletbeli igazgatója? A mi Miskolczi Dezsőnk. A magyar modern neurológia egyik szülőatyját, akit 36. születésnapján, 1930-ban neveztek ki a szegedi Ferenc József Tudományegyetem Ideg- és Elmeegógyászati Klinikájára egyetemi nyilvános tanárrá. Ő volt az, aki szegedi éve alatt Agykutató Intézetet szervezett. Következett a pszichiátria nagy ívű fejlődésének felvázolása, a molekuláris biológiára és a humán in vivo képalkotásra épülve, egészen odáig, hogy klinikai idegtudomány válik belőle. Aztán megint sorjázta a zsenik: Arvid Carlsson, Paul Greengard, Eric R. Kandel, Paul C. Lauterbur, Sir Peter Mansfield, Richard Axel, Linda B. Buck.

Majd zárás- és tanulságképpen egy hátranézés limerick:

*„Csak a jövő számít: a felfogás dőre!
Tapasztalatokból kaphatunk erőre.
Bárhogyan alakult,
Lehet fakult a múlt,
Hátranézés nélkül nem jutunk előre.”*

Quo vadis nozológia avagy kell-e félnünk a DSM-5-től?

Németh Attila előadásában röviden áttekintette a pszichiátriai betegségek rendszertanának elmúlt 150 évét, majd rátért a 2013 májusában bevezetendő új diagnosztikus kézikönyv – a DSM-5 – tárgyalására. Tizenkilenc éve jelent meg a DSM-IV, amelyhez képes számos koncepcionális változást tartalmaz a DSM-5. A nagy szakértői gárdával és rendkívüli alaposítással, több mint egy évtizede készülő DSM-5 már megjelenése előtt is jelentős vitát kavart. Vajon valóban kell-e félnünk az új diagnosztikai rendszertől? A szerkesztőbizottság kutatási eredményekre alapuló klinikusbarát szemléletet ígér.

Lényegi változás, hogy a több tengelyű – multiaxiális – besorolás megszűnik, tehát a pszichiátriai körképekkel azonos szinten kell kódolni a személyiségzavarokat és az intellektus zavarait is. A merev kategóriák helyett a dimenzionalitást, a súlyossági fokozatokat helyezik előtérbe. A diagnosztikus csoportokat áttekintve kiemelendő, hogy a bipoláris affektív zavar külön főcsoportot

képez, elválasztva a depressziós hangulatzavartól. A szorongásos zavarokból átkerült a Poszttraumás stressz betegség (PTSD) a Traumával és stresszel összefüggő zavarok csoportjába, hasonlóképpen kikerült innen a kényszerbetegség, és önálló főcsoportot alkot, amely magába foglalja a spektrumába tartozó betegségeket is, pl. hajtépegetés, gyűjtögetési kényszer, bőrkaparászás, testdiszmorfofóbia.

Jelentősnek mondható, hogy a játékszenvedélyt a különböző típusú kóros szerhasználókkal együtt az addiktív zavarokhoz sorolják. A legizgalmasabb kérdés a szkizofrénia esetében érzékelhe-

tő. Eltörölték az összes alcsoportot – nagyon helyesen, hiszen elsősorban a paranoid szkizofréniaát diagnosztizálták, míg a többi alcsoport együttvéve nem érte el a paranoid forma arányát. Átkerült ide a szkizotíp személyiségzavar, hiszen ebben az esetben indokolt az antipszichotikum adása. Izgalmas kezdeményezés az ún. attenuált pszichózis szindróma, amely a kutatókat és a klinikusokat segíti a szkizofrénia kezdetének korai felismerésében, a prodroma és a betegség elkülönítésében. A személyiségzavarok közül megmaradt a szkizotíp, a borderline, a kényszeres és az elkerülő típus. A narcisztikusan még vitatkoznak, de többé nem lehet adni már hisztrionikus, paranoid, szkizoid és dependens személyiség diagnózist.

„A puding próbája, ha megesszük. Próbáljuk ki, és utána kritizáljuk!” – javasolta az előadó. Összességében elmondta, hogy a DSM-5 olyan nyitott rendszer, amelybe bele lehet építeni az újabb kutatási és terápiás eredményeket, és a fejlődés ütemét ismerve nem telik el tíz év mire megszületik a DSM-5.1 változat.

B.K.Gy.

Szent Bálint

Valentin, vagy Valentinus a szerelmesek, a lelkibetegek és az epilepsziások védőszentje. Február 14-én a keresztény hagyomány a III. században élt itáliai püspökre emlékezik, aki meggyógyította a hozzá forduló betegeket. Ez a nap ma is Bálint névnapja. Napjainkban az angломán kultúra és a fogyasztói társadalom térnyerése révén Valentin napként emlegetik, elterjedt a „valentinozás” szokása. A háttérrel Nagyné Dubay Éva, az EGIS Egészségügyi Kapcsolatok osztályának vezetője mesél önöknek.

Bálint, itáliai ókeresztény vértanú volt. Legendáját az Érdy-kódexben olvashatjuk. Eszerint egy pogány fejedelem azt monddta neki, hogy hinni fog, ha a vak leányát meggyógyítja. Erre Bálint püspök „imádságot tévén, megvilágosítja ő vak leányát”. Volt azonban

Szt. Bálint ezüst ereklyetartója (Lengyelország)

egy másik Bálint is, szintén szent püspök, akinek ereklyéi a passai székesegyházba kerültek, és így a passai egyházmegye társapátrónusa is lett. Németországban, Ausztriában, Tirolban különösen a nyavalyatörősek bizakodnak a segítségében. A nyakukban hordott Bálint kereszt, „frászkereszt” a betegség elriasztását szolgálja. A két szent alakja főleg a germán népek tudatában eggyé olvadt. Így történhetett aztán, hogy Bálint jeles februári ünnep és hagyományvilága voltaképpen a passai székesegyház szentjét idézi.

Bálint a farsang szentje, a farsang pedig Európa-szerte a párválasztás ideje. A hagyomány ezt is Bálint napjához köti. Már a római Lupercalia is az ifjúság párba állásának ünnepe volt, ezen a napon. Az angol, a francia és a horvát néphit szerint a madarak is e napon tartják menyegzőjüket és a természet megtermékenyülése és megújulása is ezen a napon történik. Angol hagyomány szerint Saint Valentine napjának reggelén az első másnévű személy, akibe az utcára lépő belebotlik, lesz a jövőbelije, angolul „valentine”-ja. Valentine-nak hívják azokat a cédulákat is, amikre régi szokás szerint a leányok a fiúk, a fiúk pedig a leányok nevét írták, s amelyek közül jövőbelijük nevét remélték kihúzni. Ugyancsak Valentine a neve a Bálint-napon küldött szerelmi ajándéknak vagy üdvözlő kártyának, szerelmes versnek, egyáltalán mindennek, ami a szerelmi hódolat tanújele.

A középkorban Szent Bálint napja a romantikus szerelem fogalmával először a 14. században került ténylegesen összefüggésbe. Ez jelent meg Geoffrey Chaucer Canterbury-i mesék c. munkájában is, ahol a Bolondok parlamentjében mindenki párt választ

Dublin, Írország

magának kártyák küldözgetésével. Az ilyen 14. századi valentine-okból (azaz üdvözlőlapokból) a londoni British Múzeum komoly gyűjteménnyel rendelkezik.

Idézzük fel azt is, hogy a Bálint naphoz nekünk, magyaroknak milyen régi hiedelmeink, szokásaink kötődnek Bálint már középkori naptárainkban, misekönyveinkben előfordul, ünnepét tehát őseink számon tartották. Népszerűségét kereszt- és családnévként való sűrű előfordulása is mutatja már a középkor végén. Így az 1522. évi egyházi tizedjegyzék tanúsága szerint a legkedveltebb szegedi keresztnevek közé tartozik, sőt törzsökös helybeli családnévvé is válik.

Emlékét néhány középkori eredetű templomunk is őrzi. Bálint Sándor szerint különösen a palócnál állt nagy tiszteletben. A gyöngyösi Szent Orbán-templomban a 19. századtól ott függ Szent Bálint képe, az előtte felaggatott adománytáblák tanúsága szerint a betegek pártfogója volt. Gyöngyöspata idős asszonyai még meséltek a néprajzkutatónak arról, hogy nyavalyatörés esetén Bálintot hívták

segítségül. A Szepességbe beszivárgó németek is megőriztek egy ősi hagyományt, melynek eredete szintén a magyar hagyományokban gyökerezhet. Szepesbela faluban karácsony estéjén kimentek arra a helyre, ahol hajdanában Szent Bálint temploma állott. Ott megmosdottak, hogy a rontás egész esztendőn át elkerülje őket.

A népi hagyomány szerint ezen a napon kell ültetni facsemetét, mert az gyorsan megerősödik. A népi időjósok a Bálint napi időjárásból következtetni tudtak a termésre és úgy találták, hogyha Bálint napján hideg és száraz az idő, akkor jó termés várható. Cserszegtomaj gazdái Bálint napkor napkelte előtt megkerülik a birtokot, hogy a tolvajokat és madarakat távol tartsák a szőlőtől. A jeles nap kapcsán szóljunk Balassi Bálintról, az első világirodalmi rangú magyarul verselő költőről is. Szerelmes verseit éppoly jól ismerjük, mint a törökök elleni harcra buzdító vagy éppen a harcokat leíró históriás énekeit, jellegzetes strófáit. Verseit a világ számos nyelvére lefordították. 1997 óta minden évben február 14-én adják át a Balassi-kardot egy magyar és egy Balassi verseit idegen nyelvre fordító külföldi költőnek. Balassi díjas például: Tamás Menyhért és Tornai József is.

Mivel az epilepsziások védőszentje is, a Nemzetközi Epilepsziaellenes Iroda (IBE) 1997-ben hirdette meg Szent Bálint napjára az epilepsziások világnapját.

A 2007-ben bezárt Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet területén Valentin Ház néven hoztak létre rehabilitációs és foglalkoztató központot. Bálint-napkor programokkal ünnepelték az országos epilepszianapot, segítve ezzel a mintegy hatvanezer magyar epilepsziás beteg rehabilitációját.

Terni Szt. Bálint és tanítványai
egy 14. századi kéziratban

Terni Szt. Bálint bazilika – szent oltár

